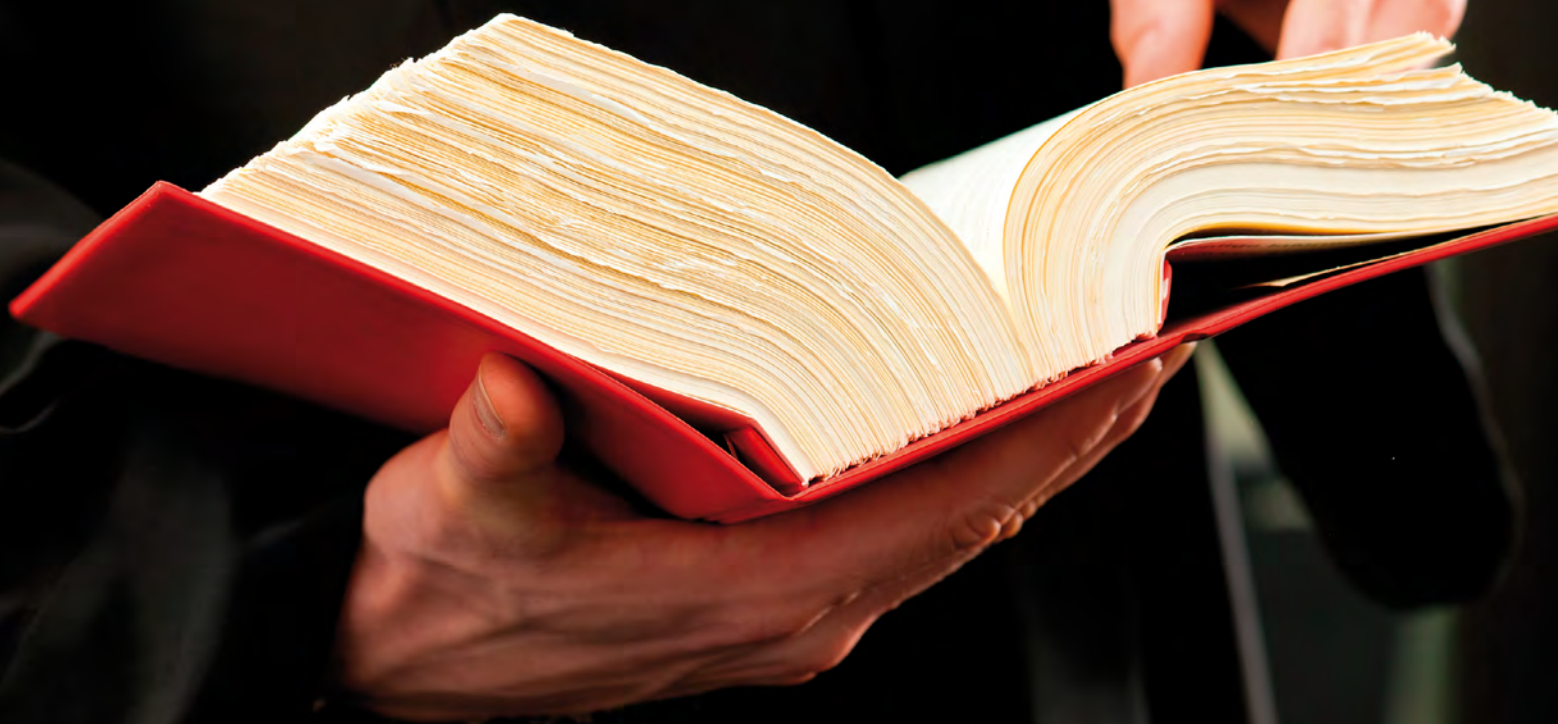

Klára Hurychová, Petr Tomášek, Michael Zvára

Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů

Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů

Klára Hurychová
Petr Tomášek
Michael Zvára

Recenzovaly: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.
prof. JUDr. Jarmila Pokorná, CSc.

Vydala Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum
www.karolinum.cz
Redakce Libuše Komárková
Grafická úprava Jakub Krč
Sazba DTP Nakladatelství Karolinum
První vydání

© Univerzita Karlova, 2016
Text © Klára Hurychová, Petr Tomášek, Michael Zvára, 2016
Illustrations © Petra Jurošková, Jakub Minářů, 2016

Tato publikace vznikla v rámci specifického vysokoškolského výzkumu Univerzity Karlovy v Praze č. 260137/2015 (Obchodní právo a mezinárodní právo soukromé ve srovnávacím pohledu).

ISBN 978-80-246-3500-2
ISBN 978-80-246-3522-4 (online : pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum 2017

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

Obsah

Seznam autorů	9
Slovo o autorech	11
Seznam použitých zkratk	13
Předmluva	15
I. Obchodní korporace obecně	17
a) Základní zásady	
1. Salomon v A Salomon & Co LTD – právní samostatnost obchodní korporace ([1896] UKHL 1, AC 22)	19
2. Nic nám blokovat nebudeš – zásahy soudu do vnitřních poměrů obchodní korporace (29 Odo 442/2004)	23
3. Ředitel jako neomezený vládce – nemožnost odejmout působnost obligatorně zřizovanému orgánu (29 Cdo 4563/2008)	27
4. Sázka na bílého koně – povinnost loajality společníka obchodní korporace (29 Odo 387/2006)	29
b) Založení a vznik	
5. Na vlastní zahrádce – správa vlastního majetku (29 Cdo 152/2007)	33
c) Společenská smlouva	
6. Není smlouva jako smlouva – stanovy jako smlouva <i>sui generis</i> (32 Cdo 2230/99)	35
7. EUROCARSERVIS, spol. s r. o. – změna zakladatelské listiny v důsledku změny počtu společníků (29 Cdo 2525/2012)	37
8. Odvolán či neodvolán, to je, oč tu běží – změna společenské smlouvy při snížení počtu jednatelů (29 Odo 269/2002)	39
d) Základní kapitál a účetnictví	
9. Miniland.CZ s. r. o. – podstata základního kapitálu obchodní korporace (29 Cdo 2790/2012)	41
10. TOFIS stavebniny s. r. o. – nezveřejňování účetní závěrky jako nekalosoutěžní jednání (3 Cmo 162/2012)	43
e) Zrušení a zánik	
11. Jednatel za mřížemi – důvody zrušení obchodní společnosti (7 Cmo 358/2006)	45
12. JIS investiční fond – přezkum působnosti likvidátora (29 Cdo 2533/2008)	47
13. Kartelová dohoda čerpacích stanic – zneužití přeměny (8 Afs 56/2007 – 479)	49
14. ČESKÁ INVESTIČNÍ A SPRÁVCOVSKÁ, a. s. – akcie zaniklých slučovaných společností (29 Cdo 1601/2011)	53
15. První Opavská a. s. – právo na dorovnání při přeměně (29 Cdo 2085/2010)	55
16. Nejlepší kus koláče – Odštěpení akciové společnosti sloučením (7 Cmo 296/2009)	59
II. Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené	63
a) Vkladová povinnost, vklady a příplatky	
17. Co vím, vložím – know-how coby vklad společníka do obchodní korporace (7 Cmo 209/2005)	65
18. Když dva dluží totéž, není to totéž – povinnost k doplacení hodnoty nepeněžitěho vkladu (29 Odo 760/2006)	69
19. Práva bdělým – promlčení vkladové povinnosti (29 Cdo 1553/2007)	71
20. Peníze až na prvním místě – dohoda o dobrovolném příplatku (29 Odo 892/2004)	75

b) Podíl na zisku	
21. Prefa Brno a. s. – rozdělení tantiémy bez současného rozdělení dividendy (29 Cdo 1326/2009)	77
22. ArcellorMittal Ostrava, a. s. – podmínky (ne)rozdělení zisku (29 Cdo 3059/2011)	81
23. Spotřebujte do šesti měsíců – aktuálnost účetní závěrky při rozdělení zisku (29 Cdo 4284/2007)	85
24. OKD, a. s. – výplata podílu na zisku z cizích zdrojů (5 Afs 25/2009)	89
c) Další práva a povinnosti spojené s podílem	
25. ENVI, s. r. o. – rozsah práva společníka na informace (29 Cdo 3704/2009)	93
26. Pošumaví, a. s. – právo akcionáře na vysvětlení (29 Cdo 1592/2011)	97
27. LETASOL, spol. s r. o. – výše vypořádacího podílu společníka (29 Cdo 752/2011)	101
28. Pro mě za mě – společnická žaloba a zástupčí oprávnění společníka (29 Odo 871/2002)	105
29. ČSAD K. a. s. – práva kvalifikovaných akcionářů (29 Cdo 866/2007)	107
30. Reflexní škoda – škoda způsobená společníkům (29 Cdo 3180/2008)	111
31. Bezkonkur – zákaz konkurence společníka (29 Odo 463/2001)	115
32. Čas hraje pro společníka – ručení společníka ve společnosti s ručením omezeným (29 Cdo 281/2000)	117
33. TRIHOTEL – německá koncepce ručení společníků kapitálových společností za dluhy společnosti (II ZR 3/04)	121
34. AMRO, a. s. – legitimační funkce akcie (29 Cdo 1281/2011)	125
35. TIP TRADING, spol. s r. o. – Podíl v obchodní společnosti ve společném jmění manželů (22 Cdo 1754/2009)	129
d) Dispozice s podílem	
36. Za hubičku nebo za milion? – určení (bez)úplatnosti smlouvy o převodu podílu (29 Odo 221/2005)	133
37. Perpetuum mobile – odkládací podmínka a výhrada vlastnictví při převodu podílu (29 Odo 1241/2004)	135
38. MATHIOLA, spol. s r. o. – rozhodování zbylého společníka (29 Cdo 282/2010)	137
39. Když společník není společníkem – nabytí podílu ve společnosti s ručením omezeným od nevlastníka (29 Cdo 2287/2008)	141
40. KOVA spol. s r. o. – omezení přechodu podílu ve společnosti s ručením omezeným (29 Odo 573/2006)	145
41. RASTRA AG-CZ, a. s. – převod nevydané akcie (29 Cdo 4946/2009)	147
42. Pekárna Příbram, a. s. – změna stanov jako vada převáděných akcií (29 Cdo 938/2012)	149
43. Jaká smlouva, takové odstoupení – odstoupení od smlouvy o převodu podílu (29 Odo 970/2005)	151
44. VÍTKOVICE HOLDING, a. s. – důsledky odstoupení od smlouvy o převodu akcií na jméno (29 Cdo 1443/2011)	155
e) Jiné způsoby zániku účasti společníka	
45. Bolestínský společník – zrušení účasti společníka soudem (29 Cdo 2084/2000)	157
46. About a. s. – obrana akcionáře proti vyloučení ze společnosti (29 Cdo 1736/2013)	159
III. Nejvyšší orgán obchodní korporace	161
a) Svolaání jednání a účast na něm	
47. REPROMEDA s. r. o. – doba a místo jednání valné hromady (29 Cdo 66/2011)	163
48. Daleké italské břehy – charakter lhůty pro svolání valné hromady (29 Cdo 590/2009)	167
49. Akcionář neznámo kde – adresa pro doručení pozvánky na valnou hromadu (29 Odo 1429/2006)	169
50. Zemědělské zásobování a nákup Strakonice a. s. – obsah pozvánky na valnou hromadu (29 Cdo 2444/2009)	171

51. Povinná docházka – povinnost členů představenstva účastnit se valné hromady (29 Cdo 3009/2007)	175
52. Ve dvou se to lépe táhne – účast člena družstva a jeho zástupce na členské schůzi (29 Odo 701/2004)	177
53. ČKD Kutná Hora, a. s. – vykázaní akcionáře z valné hromady (29 Cdo 1717/2011)	181
b) Rozhodování	
54. Holzmüller – nepsané kompetence valné hromady (II ZR 174/80)	183
55. Co schválíme, platí ..., než se rozmyslíme – revokace rozhodnutí valné hromady (29 Odo 540/2004)	187
c) Vady rozhodnutí	
56. Žalobcem jednou, nikoliv navždy – aktivní věcná legitimace k podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady (29 Cdo 763/2007)	189
57. Akcionář mstitel – právo domáhat se neplatnosti usnesení valné hromady (29 Odo 1400/2006)	193
58. Elektroporcelán Louny a. s. – zásah do práv třetích osob vyslovením neplatnosti usnesení valné hromady (29 Cdo 2068/2011)	197
59. Když je valná hromada mimo – důsledky přijetí usnesení valné hromady mimo její působnost (32 Cdo 500/2000)	201
IV. Člen voleného orgánu obchodní korporace, jeho práva a povinnosti	205
a) Vznik a zánik funkce	
60. Jednatel na věky věků – neodvolatelnost jednatele (29 Cdo 968/2000)	207
61. Tah předsedou – rozdělení funkcí ve voleném orgánu společnosti (29 Cdo 3646/2008)	211
62. Dita Danosa – odvolání těhotné členky statutárního orgánu z funkce (C- 232/09)	213
63. Estonská 7, s. r. o. – účinky odvolání jednatele (29 Cdo 2363/2010)	217
64. Adios amigos – odstoupení z funkce člena voleného orgánu (29 Cdo 2863/2008)	221
65. REMUS CZ a. s. – zánik funkce kooptovaného člena voleného orgánu (29 Cdo 3718/2009)	225
b) Péče řádného hospodáře	
66. Prolhaná referentka – povinnost opatrovat a spravovat cizí majetek (5 Tdo 747/2008)	229
67. Neznalý ředitel – povinnost zhodnocovat a rozmnožovat majetek v maximální možné míře (5 Tdo 1224/2006)	233
68. Vykutálení společníci – povinnost jednat v souladu se zájmy společnosti (29 Cdo 3864/2008)	235
69. Není advokát jako advokát – odbornost řádného hospodáře (29 Cdo 2531/2008)	237
70. Přehnaná očekávání – nezbytná míra řádné péče (5 Tdo 1194/2005)	239
71. Je libo odměna navíc? – subjektivní zostření péče řádného hospodáře (29 Odo 1262/2006)	241
72. Nepotřebný člen dozorčí rady – povinnost rozpoznat, zda na funkci stačím (Zm II 424/37)	243
73. Liknavý předseda družstva – liknavost nezbavuje člena orgánu jeho povinností (6 Tdo 168/2007)	245
74. OFERTA, spol. s r. o. – komplexní posuzování okolností (29 Cdo 4276/2009)	247
75. Stoprocentní rozhodnutí – pravidlo podnikatelského úsudku (<i>business judgment rule</i>) (5 Tdo 1143/2005)	249
76. ARAG/Garmenbeck – povinnost péče řádného hospodáře a německé pravidlo podnikatelského úsudku (II ZR 175/95)	253
77. Bezradný jednatel – přenos důkazního břemene a rozdílnost trestněprávní a obchodněprávní roviny (29 Cdo 3775/2008)	257

78. Doprava ve prospěch třetího – počátek běhu promlčecí lhůty (29 Cdo 3526/2007)	261
79. Není řízení jako řízení – uplatnění nároku vůči zákonnému ručiteli v adhezním řízení (4 Tz 72/2007)	265
c) Obchodní vedení	
80. Přidaná hodnota výkonu funkce – pojem obchodního vedení (4 Afs 24/2003)	269
81. Jednatel solitér – odlišení obchodního vedení a jednání za společnost (29 Odo 479/2003)	273
82. Stavební katastrofa – delegace obchodního vedení (8 Tdo 124/2005)	275
83. Příkazy jediného akcionáře – stanovení zásad obchodního vedení (5 Tdo 488/2008)	279
84. Dvojitý agent – souběhy funkcí (21 Cdo 11/98)	283
d) Odměna za výkon funkce	
85. Odměnu dostaneš vloni – rozhodnutí o odměně za předchozí období (29 Cdo 3009/2007)	287
86. FINREST a. s. – jiné plnění členu orgánu (29 Cdo 2126/2009)	291
87. Sokolovská uhelná, právní nástupce, a. s. – určení výše tantiém (29 Cdo 1159/2010)	295
V. Jednání za obchodní korporaci	299
88. Neúspěšný zápočet – odlišení způsobu jednání od vnitřního omezení (29 Odo 198/2002)	301
89. Neposlušný jednatel – dobrá víra při překročení vnitřního omezení (29 Odo 34/2004)	305
90. Příliš luxusní automobil – povinnost k náhradě škody při porušení vnitřního omezení (29 Odo 1118/2006)	309
91. Čtyři oči bez dvou – nemožnost udělení generální plné moci (29 Odo 1082/2005)	311
92. Nezákonné „zákonné zmocnění“ – k nemožnosti členu statutárního orgánu jednat jako zákonný zástupce obchodní korporace (31 Odo 11/2006)	313
93. Proces přebíjí hmotu – odlišení hmotněprávního a procesního zastoupení (29 Odo 963/2003)	317
94. Rozinková teorie – německá koncepce materiální publicity zápisu v obchodním rejstříku (II ZR 62/75)	319
VI. Podnikatelská seskupení	323
95. Rozenblum – prosazování koncernového zájmu (JCP 1986, II, 20585)	325
96. KOVOBEL a. s. – obsah zprávy o vztazích (29 Cdo 3701/2012)	329
97. LIGNA a. s. – jednání ve shodě (29 Cdo 2751/2012)	333

Seznam autorů

Mgr. Bc. Klára Hurychová

Obchodní korporace obecně – Základní kapitál a účetnictví (rozh. č. 9)

Obchodní korporace obecně – Zrušení a zánik (rozh. č. 13–16)

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Vkladová povinnost, vklady a příplatky

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Podíl na zisku (rozh. č. 21, rozh. č. 22 ve spolupráci s Mgr. Petrem Tomáškem)

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Další práva a povinnosti spojené s podílem (rozh. č. 25– 31, 34 a 35)

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Dispozice s podílem

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Jiné způsoby zániku účasti společníka

Nejvyšší orgán obchodní korporace – Svolání jednání a účast na něm (rozh. č. 50– 53)

Nejvyšší orgán obchodní korporace – Rozhodování (rozh. č. 55)

Nejvyšší orgán obchodní korporace – Vady rozhodnutí

Člen voleného orgánu obchodní korporace, jeho práva a povinnosti – Vznik a zánik funkce

Člen voleného orgánu obchodní korporace, jeho práva a povinnosti – Odměna za výkon funkce

Podnikatelská seskupení (rozh. č. 95, rozh. č. 96 a 97 ve spolupráci s JUDr. Michaellem Zvárou)

Mgr. Petr Tomášek

Obchodní korporace obecně – Základní zásady

Obchodní korporace obecně – Založení a vznik

Obchodní korporace obecně – Společenská smlouva

Obchodní korporace obecně – Základní kapitál a účetnictví (rozh. č. 10)

Obchodní korporace obecně – Zrušení a zánik (rozh. č. 11 a 12)

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Podíl na zisku (rozh. 22 ve spolupráci s Mgr. Bc. Klárou Hurychovou, rozh. č. 23 a 24)

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Další práva a povinnosti spojené s podílem (rozh. č. 32)

Nejvyšší orgán obchodní korporace – Svolání jednání a účast na něm (rozh. č. 47– 49)

Nejvyšší orgán obchodní korporace – Rozhodování (rozh. č. 54)

Člen voleného orgánu obchodní korporace, jeho práva a povinnosti – Péče řádného hospodáře (rozh. č. 66 –75, 77–79)

Člen voleného orgánu obchodní korporace, jeho práva a povinnosti – Obchodní vedení

Jednání za obchodní korporaci (rozh. č. 88–93)

JUDr. Michael Zvára, LL.M.

Podíl v obchodní korporaci a práva a povinnosti s ním spojené – Další práva a povinnosti spojené s podílem (rozh. č. 33)

Člen voleného orgánu obchodní korporace, jeho práva a povinnosti – Péče řádného hospodáře (rozh. č. 76)

Jednání za obchodní korporaci (rozh. č. 94)

Podnikatelská seskupení (rozh. č. 96 a 97 ve spolupráci s Mgr. Bc. Klárou Hurychovou)

Slovo o autorech

Mgr. Bc. Klára Hurychová je absolventkou magisterského studijního programu, oboru Právo a právní věda Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a bakalářského studijního programu, oboru Národní hospodářství Národohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické v Praze. V současnosti je studentkou doktorského studijního programu Teoretické právní vědy, obor Obchodní právo na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Ve svém výzkumu se zaměřuje na právo obchodních korporací, konkrétně na problematiku *corporate governance*. Jako spoluautorka se mimo jiné podílela na publikaci učebnice Právo obchodních korporací a Sbírkou příkladů z obchodního práva. Vedle působení v akademické sféře byla činná také v advokacii.

Mgr. Petr Tomášek je absolventem magisterského studijního programu, oboru Právo a právní věda Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. V současnosti je studentem doktorského studijního programu Teoretické právní vědy, obor Obchodní právo na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Ve své odborné činnosti se zaměřuje na právo obchodních korporací, zejména na problematiku postavení a odpovědnosti členů statutárních orgánů. V oblasti korporálního práva je středem jeho zájmu také právní úprava spolků, ohledně níž pravidelně pořádá semináře pro odbornou i laickou veřejnost.

JUDr. Michael Zvára, LL.M., je absolventem magisterského studijního oboru Právo a právní věda Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, na které rovněž úspěšně obhájil rigorózní práci a složil státní rigorózní zkoušku. Absolvoval Právnickou fakultu Ludwig-Maximilians-Universität v Mnichově. V současnosti je studentem doktorského studijního programu Teoretické právní vědy, obor Obchodní právo na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Ve své odborné činnosti se věnuje zejména závazkovému právu, náhradě škody a odpovědnosti členů statutárních orgánů. Pravidelně publikuje v českých i zahraničních odborných časopisech. Vedle působení v akademické sféře je rovněž činný jako advokát v Praze.

Seznam použitých zkratek

Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
obč. zák.	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
z. o. k.	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
ObčZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
o. s. ř.	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
PřemZ	Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev
IZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
ZoCP	Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech
ZVR	Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob
TrZ	Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
tr. zák.	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
tr. ř.	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
ZPr	Zákon č. 262/2000 Sb., zákoník práce
spr. ř.	Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
úč. zák.	Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník)
AktG	Aktiengesetz (německý akciový zákon)
GmbHG	Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (německý zákon o společnostech s ručením omezeným)
HGB	Handelsgesetzbuch (německý obchodní zákoník)

* všechny předpisy jsou citovány v aktuálním znění, ledaže je v jednotlivém případě uvedeno jinak

Předmluva

Předkládaná publikace představuje první z plánované řady publikací týkajících se práva obchodních korporací, jakož i obchodního práva obecně. Naším cílem je přiblížit studentům vybraná česká i zahraniční soudní rozhodnutí vztahující se k právu obchodních korporací a usnadnit jim studium tohoto právního oboru. Z tohoto důvodu jsme se neomezili pouze na výtah z odůvodnění jednotlivých rozhodnutí, nýbrž jsme se vždy pokusili také vystihnout skutkovou podstatu případu a doplnit jednotlivá rozhodnutí vlastním komentářem.

Naší ambicí není postihnout judikaturu vztahující se k právu obchodních korporací v celé její šíři, neboť takový úkol by vzhledem k rozsahu publikace ani nebyl možný. Obsažena zde tudíž nejsou všechna témata dotýkající se práva obchodních korporací, ale jen ta, jejichž zařazení jsme z hlediska výuky považovali za prioritní. Z toho důvodu by čtenář neměl publikaci vnímat izolovaně, ale jako doplněk k dalším zdrojům poznání, zejména monografiím, učebnicím, komentářům a dalším odborným textům vztahujícím se především k zákonu o obchodních korporacích a k novému občanskému zákoníku. Věříme, že i tak bude předkládaná publikace pro čtenáře přínosná a že v ní nalezne odpovědi na mnohé otázky, s nimiž se praxe i právní teorie potýkají.

Jednotlivá rozhodnutí jsou tematicky řazena celkem do šesti kapitol, přičemž všechna zpracovaná rozhodnutí sledují jednotnou strukturu. V úvodu nalezne čtenář vždy název soudního rozhodnutí a stručné označení jeho zaměření. Je-li rozhodnutí dostupné v neanonymizované podobě, vycházeli jsme z obchodní firmy nebo jména klíčového účastníka soudního sporu. V opačném případě jsme se snažili rozhodnutí pojmenovat tak, aby název jednoduše a snadno zapamatovatelně vyjádřil podstatu rozhodnutí. Pod názvem rozhodnutí je pak umístěna jeho bližší charakteristika, tedy uvedení příslušného soudu, data rozhodnutí a spisové značky.

V úvodní části je každé rozhodnutí ve stručnosti shrnuto po skutkové i právní stránce. Jde o minimum, které by si čtenář z rozhodnutí měl vždy odnést. Posloužit může také jako pomůcka pro rychlé opakování při studiu. Úvod je následován vylíčením skutkového stavu, na němž je soudní spor založen. Následuje výčet relevantních právních ustanovení, a to jak vztahujících se k dřívější právní úpravě, tak i k té nové.

Obsahem navazující části je výtah nejdůležitějších pasáží z odůvodnění soudního rozhodnutí. Tyto pasáže až na drobné výjimky ponecháváme beze změn. Čtenáře by proto nemělo zkrátit například užívání již neaktuální právní terminologie. Odůvodnění soudního rozhodnutí je následováno vlastním komentářem, v němž se snažíme vyjádřit k závěrům obsaženým v soudním rozhodnutí, posoudit jejich aplikovatelnost za současné právní úpravy a rovněž i odpovědět na otázky, které se s rozhodnutím a se závěry v něm obsaženými pojí.

V závěrečné části nalezne čtenář výčet dalších důležitých rozhodnutí vztahujících se k předmětné problematice, jakož i seznam vybrané relevantní literatury pojící se s komentovaným rozhodnutím. Literaturu u tematicky podobných rozhodnutí v jednotlivých kapitolách neopakujeme, nýbrž ji vždy řadíme k rozhodnutí, jež je v příslušné kapitole první v pořadí.

V samotném závěru uvádíme seznam otázek, které si lze ve spojení s komentovaným rozhodnutím klást a jejichž řešení by mohlo obohatit seminární výuku. Následuje prostor pro vlastní poznámky čtenářů.

Tímto bychom rádi poděkovali všem členům katedry obchodního práva a mezinárodního práva soukromého Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze za jejich podporu, cenné rady a připomínky. Jmenovitě bychom rádi vyjádřili svůj velký dík doc. JUDr. Ivance Štenglové, JUDr. Kateřině Eichlerové, Ph.D., JUDr. Lucii Joskové, Ph.D., LL.M., JUDr. Petru Čechovi, LL.M., Ph.D., a JUDr. Danielu Patěkovi, Ph.D., a pomědce Karolíně Kolářové.

Upřímně děkujeme také oběma recenzentkám naší publikace, prof. JUDr. Stanislavě Černé, CSc., a prof. JUDr. Jarmile Pokorné, CSc. Za příjemnou spolupráci děkujeme i ilustrátorům.

Tato publikace vznikla v rámci výzkumného projektu SVV Univerzity Karlovy v Praze č. 260137/2015, s názvem Obchodní právo a mezinárodní právo soukromé ve srovnávacím pohledu. Za tuto podporu děkujeme.

Kolektiv autorů

ČÁST I.

Obchodní korporace obecně

Salomon v A Salomon & Co Ltd – právní samostatnost obchodní korporace

Salomon v A Salomon & Co Ltd [1896] United Kingdom, House of Lords 1 (16. 11. 1896) AC 22

SPOLEČNÍKA, AŽ UŽ MAJORITNÍHO ČI DOKONCE JEDINÉHO, JE NUTNÉ ODLIŠOVAT OD OBCHODNÍ KORPORACE

FAKTA

Společník obchodní společnosti byl z důvodu jeho výrazně majoritního postavení činěn odpovědným za dluh společnosti.

PRÁVNÍ VĚTA

Společníka, ať už majoritního či dokonce jediného, je nutné odlišovat od obchodní společnosti. Věřitelé se nemohou domáhat splnění dluhů společnosti na jejich společnících, vyjma případů, kdy tak výslovně stanoví zákon.

SKUTKOVÝ STAV

Aron Salomon byl bohatý podnikatel, který v druhé polovině 19. století jako osoba podnikající vlastním jménem (živnostník) vyráběl kožené boty. Z téměř nulového kapitálu na počátku dokázal v průběhu let vytvořit velký a prosperující byznys, který se těšil velmi dobré pověsti. Pokud by se jej rozhodl před odchodem na penzi prodat, mohl zajisté počítat s částkou okolo 10 000 liber. Salomon se nicméně na nátlak své rodiny, jejíž členové povětšinou pracovali s ním a nebyli spokojeni se svojí pozicí, rozhodl svůj byznys převést pod obchodní společnost A Salomon & Co Ltd.

Jelikož tehdejší zákony vyžadovaly pro založení nové společnosti nejméně 7 osob, stali se zakladateli kromě A. Salomona také jeho žena a pět jejich dětí. On se přitom stal výrazným majoritním akcionářem, když upsal 20 001 kusů akcií z celkových 20 007 kusů. Aron Salomon a dva z jeho starších synů se stali členy představenstva společnosti (*board of directors*).

Nově založená obchodní společnost byznys od A. Salomona koupila, a to za cenu 39 000 liber. Tato suma byla spíše odrazem velmi optimistických nadějí než reálným vyjádřením hodnoty Salomonova závodu. Krátce po svém založení se společnost dostala do ekonomických problémů. Hospodářská krize v obuvnickém odvětví, stávky zaměstnanců a zrušení mnohých smluv způsobily její předlužení.

Aron Salomon udělal k odvrácení úpadku vše, co po něm šlo spravedlivě žádat. Ani přes jeho půjčku společnosti (koupil její dluhopisy) však úpadek neodvrátil. Insolvenční správce následně činil A. Salomona odpovědným za dluhy společnosti a zažaloval jej. Podle názoru soudu A. Salomon užíval společnost jako svého zástupce a ostatní zakladatelé byli pouze loutkami v jeho rukou. Obchodní společnost tudíž byla pouhým ztělesněním A. Salomona, jen v poněkud odlišné formě. Sporem se nakonec jako nejvyšší soudní instance zabývala Sněmovna lordů.

NOVÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

§ 15 odst. 1, § 20 odst. 1, § 118 obč. zák., § 39, § 95 odst. 1, § 118 odst. 1, § 122, § 129, § 132 odst. 1 z. o. k. (a mnohá další)

ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ

Lord Macnaghten: Nerozumím tomu, jak by právnická osoba, jejíž právní osobnost je uzákoněna, mohla o svoji osobnost přijít tím, že většinu jejího základního kapitálu upíše jediná osoba, lhotejno zda byl původně jejím zakladatelem nebo ne. Obchodní společnost je v právu osobou odlišnou od jejích zakladatelů, a třebaže se (*pozn. aut.: oproti době, kdy zakladatelé podnikali pod svým jménem*) obchodní činnost vůbec nezměnila, ačkoli jsou členy orgánů společnosti tytéž osoby a i zisky končí stále ve stejných rukou, není obchodní společnost

pouhým zástupcem svých společníků. Stejně tak ani zakladatelé nejsou jakkoli (*pozn. aut.: za společnost*) odpovědní, vyjma případů stanovených zákonem. To je, myslím si, jasný smysl zákonné úpravy. Pokud by byl pravdivý názor učeného soudce, znamenalo by to, že žádné obchodní partnerství by se nemohlo stát obchodní společností, aniž by jeho účastníci nezůstali neomezeně odpovědnými (*za dluhy společnosti – pozn. aut.*).

[...] Stalo se módou nazývat všechny takové společnosti „společnostmi jednoho muže“. Můžeme toto přívlastko užívat, ovšem nijak si tím nepomůžeme v rovině argumentační. Je-li záměrem sdělit názor, že společnost, která je pod absolutní kontrolou jedné osoby, není společností řádně zapsanou, ačkoli splnila všechny náležitosti vyžadované zákonem, je takový názor nepřesný a zavádějící. Nevidím žádný rozpor se smyslem zákona, veřejným pořádkem ani nespátřuji neblahé důsledky pro věřitele společnosti v tom, že společník má nad obchodní společnost obrovský vliv, ba ani na tom, že mu náleží prakticky veškeré její zisky. Pokud jsou akcie plně splaceny, nehraje roli, zda jsou v rukou jedné nebo více osob.

I cannot understand how a body corporate thus made “capable” by statute can lose its individuality by issuing the bulk of its capital to one person, whether he be a subscriber to the memorandum or not. The company is at law a different person altogether from the subscribers to the memorandum; and, though it may be that after incorporation the business is precisely the same as it was before, and the same persons are managers, and the same hands receive the profits, the company is not in law the agent of the subscribers or trustee for them. Nor are the subscribers as members liable, in any shape or form, except to the extent and in the manner provided by the Act. That is, I think, the declared intention of the enactment. If the view of the learned judge were sound, it would follow that no common law partnership could register as a company limited by shares without remaining subject to unlimited liability.

[...] It has become the fashion to call companies of this class „one man companies.“ That is a taking nickname, but it does not help one much in the way of argument. If it is intended to convey the meaning that a company which is under the absolute control of one person is not a company legally incorporated, although the requirements of the Act of 1862 may have been complied with, it is inaccurate and misleading: if it merely means that there is a predominant partner possessing an overwhelming influence and entitled practically to the whole of the profits, there is nothing in that that I can see contrary to the true intention of the Act of 1862, or against public policy, or detrimental to the interests of creditors. If the shares are fully paid up, it cannot matter whether they are in the hands of one or many.

KOMENTÁŘ

Právní postavení obchodních korporací s jediným nebo výrazně majoritním společníkem je dlouhodobě předmětem zájmu nejen právní teorie, nýbrž má i své zásadní praktické dopady. Jak nám dokládá i četná judikatura tuzemských soudů, nebyla tato otázka vždy řešena zcela jednotně. Ač nelze v novodobém českém právním řádu pozorovat zpochybnění základních znaků obchodních korporací, tedy zejména jejich právní osobnosti a z ní odvozené způsobilosti vlastnit majetek, vznikaly v tuzemském právním prostředí nejasnosti týkající se vzájemného vztahu mezi obchodní korporací a jejím jediným společníkem. Poukázat lze na řadu trestněprávních sporů, jež povětšinou závisely na posouzení, zda se mohl jediný společník obchodní korporace, často i v postavení jediného člena statutárního orgánu, dopustit vůči korporaci trestného činu porušení povinností při správě cizího majetku. Základní obranou jediného společníka byl argument, že je-li zároveň jediným společníkem i členem statutárního orgánu, neopatruje majetek cizího, nýbrž majetek svůj vlastní. V některých případech soudy této argumentaci přisvědčily, zatímco v jiných dovodily, že majetek obchodní korporace je ve vlastnictví výlučně této korporace a vůči jejímu společníkovi je majetkem vždy cizím, a to i kdyby se jednalo o společníka jediného. Velký senát trestněprávního kolegia se nakonec přiklonil k obdobnému závěru jako lord Macnaghten ve shora citovaném anglickém rozhodnutí. Majetek obchodní korporace je zcela oddělený od majetku jejích společníků, na čemž nic nemění okolnost, zda má obchodní korporace více společníků nebo jen jednoho.

Zákon s jednočlennými obchodními korporacemi dokonce výslovně počítá a stanoví pro ně i některá zvláštní pravidla (srov. § 11 až 14 z. o. k.). Důvod pro zakládání takových korporací je zcela legitimní. Chce-li fyzická osoba podnikat a zároveň eliminovat rizika případného neúspěchu, může vyčlenit část svého majetku, který vloží do obchodní korporace, a „podnikat“ jejím prostřednictvím. Pokud nebude podnikání úspěšné, přijde jediný společník pouze o svůj vklad a majetek jeho jako fyzické osoby zůstane nedotčen (samozřejmě za předpokladu, že nedojde k porušení některé z právních povinností, s nimiž zákon spojuje povinnost k náhradě způsobené újmy nebo vznik ručení).

Výjimku ze shora uvedeného pravidla oddělení majetkových sfér obchodní korporace a jejích společníků může stanovit zákon. Platí, že čím více je kapitálových prvků v té či oné formě obchodní korporace, tím je majetkové oddělení důslednější. Zatímco ve veřejné obchodní společnosti ručí společníci za dluhy společnosti společně a nerozdílně bez jakéhokoli omezení (§ 95 odst. 1 z. o. k.), ve společnosti s ručením omezeným ručí pouze do výše, v jaké nespĺnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy